

איטש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש כט אב תשפ"א: הדלקת נרות: ירושלים 6:56 תל-אביב: 7:11 חיפה 7:04 מוצאי שבת: ירושלים: 8:10 תל-אביב: 8:12 חיפה: 8:13 ר"ת: 8:48

פרשת ראה

מדת הרחמים

להיות חומל ומרחם על הבריות!

נלמד מהפסוק: "ונתן לך רחמים ורחמך והרבך" (פרק יג-יח)

ואמרו חז"ל: שלשה סימנים יש באומה הישראלית, רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים. רחמנים דכתיב: "ונתן לך רחמים ורחמך" (יבמות עט.). כיוצא בזה אמרו: כל המרחם על הבריות בידוע שהוא מזרעו של אברהם אבינו. וכל מי שאינו מרחם על הבריות בידוע שאינו מזרעו של אברהם אבינו (ביצה לב). עוד למדו חז"ל מהפסוק: "ונתן לך רחמים" ... כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים (שבת קנא.). והיינו מדה כנגד מדה, כמו שאמרו חז"ל: במדה שאדם מודד מודדים לו (סוטה ט.).

על פי אמרה זו של חז"ל ש"כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים", ניתן לבאר את קטע התפלה שאומרים ב"סליחות" "מכניסי רחמים הכניסו רחמינו לפני בעל הרחמים" וטעון ביאור פשר הלשון "הכניסו רחמינו". אלא הביאור, שאנו מבקשים להכניס לפני בעל הרחמים את הרחמים שלנו על הבריות, וממילא גם הוא ירחם עלינו, כאמרת חז"ל.

לפי זה חשבנו לבאר את הפסוק בפרשת מקץ בו אומר יעקב אבינו לבניו "ואל-ש-די יתן לכם רחמים לפני האיש" ... וצ"ע הרי לכאורה היה מדויק יותר אם היה כתוב שהשי"ת יתן רחמים לאיש עליכם [ולא שלכם יהיה רחמים לפני האיש]?

אכן לאור האמור, י"ל, שיעקב אבינו אמר לבניו שהשי"ת יתן בלבם רחמים על אחיהם, וממילא גם האיש ירחם עליהם שהרי "המרחם על הבריות מרחמין עליו". עוד י"ל שכך יעץ להם יעקב אביהם: הכניסו בלבכם רחמים על האיש לפני שתבואו אליו, ואז גם הוא יחזיר לכם רחמים ככתוב (משלי כז-ט) "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם".

כתב הרמח"ל (במסילת ישרים פרק יט): "וזה פשוט, כי הקב"ה מודד מדה כנגד מדה (כמבואר בסנהדרין צ.). ומי שמרחם ועושה חסד עם הבריות, גם הוא בדינו ירחמו וימחלו לו עוונותיו בחסד. שהרי מחילה זו דין הוא, כיון שהיא מדה כנגד מדתו. והוא מה שאמרו חז"ל (ר"ה יז.) למי נושא עוון, למי שעובר על פשע וכו'."

ראה עתה, מי הוא זה ואיזה הוא שיכול לעמוד אם הקב"ה עושה עמו שורת הדין. ודוד המלך מתפלל ואומר (תהלים קמג) "ואל תבוא במשפט את עבדך כי לא יצדק לפניך כל חי". אמנם העושה חסד יקבל חסד, וככל מה שירבה לעשות, כן ירבה לקבל. ודוד היה מתפלל במדתו זאת הטובה, שאפילו לשונאיו היה משתדל להטיב.

כללו של דבר: הרחמנות וההטבה צריך שתהיה טבועה בלב החסיד לעולם, ותהיה מגמתו תמיד לעשות קורת רוח לבריות, ולא לגרום להם שום צער.

חסד ברחמים...

כאשר באו לארץ "ילדי טהרן" (פליטי השואה שנתגלגלו דרך טהרן) להיות בצל קורתו של הרב מפוניבז' – הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, המו מעיו של הרב מפוניבז' ויפרוש עליהם כנפי רחמים וחמלה בלי גבול, כאשר יחמול איש על ילד טיפוחיו היחיד, ועוד הרבה יותר.

סיפר פעם בהתרגשות הרב יוסף מאיר גליקסברג (לימים רב בגבעתיים), שהיה הצעיר בקבוצה הראשונה שהגיעה לארץ, מחוויותיו ביום הראשון:

"הגענו שבעה ילדים ראשונים מילדי טהרן בפרוס ר"ח אייר תש"ג לפתיחת זמן הלימודים ב"בתי אבות". בתור הצעיר שבהם, ניתרתי ראשון בשובבות במעלה המדרגות, ונפילתי ישר לתוך זרועות שחיבקוני בכח איתנים של חסד ורחמים... רק אחרי מספר רגעים של רטט נפשי, יכולתי לפקוח עיני ולראות לפני את הרב דפוניבז'... מעטים היינו, כמשפחה אחת... הוא היה עמנו יומם ולילה ודאג לכל מחסורינו.

הרב מפוניבז'

רחמים ברחמים נגעו...

כל צרה וצער ששמע הגה"צ רבי נתן צבי פינקל זצ"ל (ראש ישיבת מיר) נגעו ללבו ולא אחת היה פורץ בבכי על כך. ככל שריחם והטיב לאנשים שנזקקו לחסד גשמי, ריחם והשתתף בצער שמים על אחינו הטועים, שלא זכו לקיים תורה ומצוות.

באחד מביקוריו בארה"ב בשנים האחרונות בהיותו חולה, פגש בו יהודי שסר מדרך השי"ת וכשראה את יסוריו של רבי נתן צבי כיצד הוא מתייסר עד שמצליח להכניס אוכל לפיו, נכמרו רחמיו ושאלו איך יוכל לסייע לו להקל מעליו סבלו.

השיב לו רנ"צ: "תקפיד מהיום לברך על כל מה שאתה אוכל ובמיוחד תקפיד לברך ברכת המזון מתוך סידור... סבלו של רנ"צ נגע ללבו של אותו אדם ולמרות מצבו הרוחני הירוד קיבל על עצמו להתחיל לברך ברכת המזון מתוך סידור דווקא.

קבלה זו שינתה בשנים הבאות את כל אורח חייו ומתוך כך שב ליהדותו ונעשה לבעל תשובה גמור!

בכל נפשך

מצוה ליתן צדקה לעניים כפי מחסורם!

נלמד מהפסוק: "לא תאמץ לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחיק האביון כי פתח תפתח את ירך לו... די מחסורו... נתן תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה'" (פרק טו-ז, י)

וכתב הרמב"ם: מצות עשה ליתן צדקה לעניים, כפי מה שראוי לעני, אם היתה יד הנותן משגת, שנאמר "פתח תפתח את ירך לו" (פ"ז ממתנות עניים הל"א). לפי מה שחסר העני אתה מצווה ליתן לו, אם אין לו כסות מכסים אותו, אם אין לו כלי בית קונים לו וכו' ומצווה אתה להשלים חסרונו, ואין אתה מצווה לעשרו (שם - הלכה ג).

נאמר בפסוק (קהלת ד-ו) "טוב מלא כף נחת ממלא חפנים עמל ורעות רוח". ופירש **רבי יהודה החסיד ז"ל (בספר חסידים טא):** טוב מלא כף שאדם נותן לעניים יראי שמים, שירדו מנכסיהם, מאשר לתת מלא חפנים לעניים שאינם מהוגנים אשר בהם רעות רוח.

מוסיף רבי יהודה החסיד לבאר באופן נוסף: "טוב מלא כף נחת" - של נתינת צדקה ברצונו הטוב ושלא ע"י גערה. "ממלא חופניים" - שנותן שלא ברצונו, ולבו רע בנתינתו כדכתיב "אל ירע לבבך בתתך לו". עכ"ד.

יתכן לרמוז בפסוק זה גם את פירושו של המגיד מדובנא (באהל יעקב) בפסוק אחר: נאמר (תהלים מא-ב): "אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'". וכך יתפרש הפסוק: ידוע כי בראש השנה קוצבים לאדם מדת פרנסתו, המרבה לא מעדיף כי נוטלים ממנו את כספו, פעמים אף ברעה, והממעט להשתכר, לא מחסיר.

מעתה, מי שפועל בשכל והגיון, מה עושה? נותן מכספו לעניים וממילא לא רק שלא מחסיר, אלא עוד מרויח מצוה, ואולם מי שברוב כסילותו מקמץ ידו מלתת לעניים, הרי גם נוטלים ממנו את כספו ברעה, וגם הפסיד את מצות הצדקה.

זהו שאמר הפסוק "אשרי משכיל אל דל" - שמשכיל לתת מכספו לעניים, ואז "ביום רעה ימלטהו ה'" - שמא נגזר עליו יום רע להפסיד מכספו, הרי בכך שכבר הוציא מכספו לעניים, מצילהו ה' מהפסד. אבל מי שלא "משכיל אל דל" אין לו הצלה "ביום רעה".

פירוש זה ניתן לרמוז בפסוק "טוב מלא כף נחת" - טוב שיתן מראש מלא כף לעניים מתוך נחת ושמחה של מצוה, מאשר ישמור לעצמו מלא חופנים ולבסוף יאבדם ברעות רוח.

המגיד מקלם דרש פעם בבית המדרש בהורודנא כדברים הבאים: העולם אומר כי הקמצן סופו שמשלם ביוקר על כל דבר שרוכש בעולם הזה. ואילו אני אומר כי גם בענייני עולם הבא הוא משלם ביוקר.

הנה דוגמא: מתכנסים עסקני ציבור לאסיפה בדבר צדקה כפדיון שבויים וכיו"ב. אם האדם הוא נדיב-לב, אזי כאשר רק שומע על דבר האסיפה, מהרהר בלבו ובמחשבתו כי ודאי דבר נכון וישר הוא, וכי הוא יהיה הראשון לתרום חמישים רובל לענין. גם בבואו לאסיפה תיכף שדורשים ממנו להפריש למען המטרה הקדושה, נענה ברצון ואומר: בשמחה אתן! ומיד מוציא מכיסו סך חמישים רובל ומעניק לגבאי הצדקה.

צא ולמד, אדם זה לא הוציא אלא חמישים רובל, אבל שכרו בעולם הבא ישולם לו בעד מאה וחמישים רובל. שכן יצרפו אל נתינתו גם את שתי המחשבות הטובות שחשב בטרם הנתינה, שהרי מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה.

לא כן הקמצן, בשומעו את דבר האסיפה, יכעס על "הכינוס המיותר" הזה לדעתו ומחליט נאמנה כי הוא לא ילך ולא יתן! ואולם אחר כך מפני הבושה של "מה יאמרו" נאלץ גם הוא לבוא לכינוס, ועדיין נאמן הוא להחלטתו כי לא יוציא פרוטה מכיסו. אך סוף דבר הוא שכופין עליו בדברי תוכחה ומוסר, וגם הוא נתן חמישים רובל, בדיוק כמו רעהו הנדבן.

אבל הבדל גדול קיים ביניהם: הקמצן כבר לא יקבל בעולם הבא כי אם עבור חמישים הרובלים הללו אשר נתן

"ויתן לך ויחזור ויתן לך..."

כ"ק האדמו"ר רבי מנחם מנדל מרימנוב זצ"ל בירך פעם יהודי בעשירות, ונתעשר הלה בעושר רב, עד כדי כך, שאם היו מחלקים רכושו למאה אנשים, היה עדיין כל אחד מהם גביר נכבד.

שאל אותו הצדיק רבי נפתלי מרופשיץ זצ"ל מה ראה על ככה לברך ולהשפיע עשירות כה גדולה לאיש אחד בלבד, וכי לא היה מוטב לחלק עשירות כזו למאות אנשים ויהיה בחלקו של כל אחד שפע ברכה והצלחה?

נענה הרבי מרימנוב ואמר: אנחנו ברכנו אותו בעשירות סתם, אלא שעל ידי שנתן הלה הרבה צדקה, השפיע עליו הקב"ה יותר ויותר ממון כדי שיוכל ויהיה לו לתת יותר ויותר לעניים, וכמו שכתבו בספה"ק שתיבת "ונתנו" ניתן לקרוא אותה גם מהסוף להתחלה "ונתנו" שעל ידי שנותנים צדקה, הרי הקב"ה מחזיר ומעניק יותר ויותר ממון.

שלומה של מלכות

"מי צריך שיפוצים כשיהודי רעב..."

כ"ק האדמו"ר רבי גדליה משה מזוועהיל זצ"ל, למרות שחי בדחקות נוראה, המשיך במסורת אביו לכלכל את עניי ירושלים בשעתם הקשה. לא אחת היה מתבטא בכאב: "איך אפשר לאכול כשיש יהודי רעב? או: "כיצד ניתן לישון כאשר ישנו יהודי כואב?"

כשפגש פעם יהודי בבית מדרשו והלה השיח את לבבו על מחסורו הגדול שפוגע בשלימות משפחתו, מיהר רבי גדליה משה נסער ברוחו, אל גבאי בית המדרש, וביקש מהם שישגו מעות מקופת הקהל עבור אותו יהודי. כשהוא מציע להם: "הביאו נא סכום מעות ואני אשלים מנגד ואכפיל את הסכום". ואולם הגבאים ניסו להתחמק. הם הסבירו שכעת משפצים את בית המדרש והכסף המועט הקיים מנוצל לצורך השיפוצים.

"מי צריך שיפוצים?" - סנט הרבי בגבאים - "יהודי אין לו מה לאכול ואתם עוסקים בשיפוצים?" בסופו של דבר הניחו הגבאים על השולחן קיצבה נכבדה, והרבי הכפיל את הסכום.

הלמות עמלים - ח"ב

"כי יעמוד לימין אביון..."

באחד מימי החורף כשחזר הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל לביתו מתפלת שחרית, ניגש אליו אחד מעניי ירושלים וביקש נדבה. היה זה יום קר במיוחד ונוסף על המעיל הרגיל אותו לבש במשך כל ימות השנה, לבש גם מעיל חורפי כנגד הקור והגשם.

נעמד רבי איסר זלמן והחל לחפש בכיסו כדי לתת לעני את הנדבה שביקש. ניכר היה על רא"ז שהנו סובל ביותר מן הקור העז ששרר אותה שעה ומן הגשם שירד.

כאשר ראה תלמידו רבי יצחק זלניק זצ"ל את סבלו, פנה לעני ואמר לו: הנך רואה שקשה לראש הישיבה לעמוד כאן ברחוב בגשם ובקור, הרי אנחנו נמצאים לא רחוק מבית הרב, בוא איתנו ותקבל שם את הכסף. אך רבי איסר זלמן לא קיבל את עצת תלמידו ולמרות שרעד מהקור והתרטב בגשם, המשיך לחפש בכיסו עד שמצא את הכסף ונתנו לעני.

כשהמשיך לביתו אמר לתלמידו: "דע לך! הפרנסה שלי הנה להגיד שיעורים. פרנסתו של העני בקשת נדבות. מי חשוב יותר בשמים? הדבר אינו ברור כלל, והרי כבר נאמר בפסוק "כי יעמוד לימין אביון", שהקב"ה קרוב לעני.

עפ"י בדעה"ח

משכיל אל דל...

מעולם לא העניק הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל תמיכה לתלמיד בפני חברו. איש לא ראה כמה נתן לכל אחד. כמדת הצנועים. ופעם העניק לאברך פלוני, סכום מסויים, ובשבוע שלאחריו נתן לו פחות. עד שהלה תמה והביע דאגתו באוזני מקורבו של רבי יהודה מדוע גרע מקיצבתו?

נענה רבי יהודה לשאלת מקורבו והסביר: "אין כאן שום הפחתה מהקצבה. נתתי לו היום בדיוק אותו סכום שקיבל כל תלמיד מסוגו. אמנם בשבוע שעבר ראיתי שנפשו עגומה עליו, הבנתי שהוא שרוי במצוקה והוספתי לו אז על הסכום הרגיל..."

וזאת ליהודה

המשך - צדקה לעניים

לבושו צדקה...

סיפר כ"ק האדמו"ר מקרלין-סטולין שליט"א בשיחתו לאברכים (כסליו תשמ"ג): פעם הגיעה אלמנה בבכיה לכ"ק האדמו"ר ה"בית אהרן" מקרלין ותינתה צרתה שאין בידה מאומה כדי להשיא בתה. נתן לה הרבי סכום כסף גדול שהיה בו כדי לכסות כל הוצאות הנישואין.

לאחר קבלת הכסף הוסיפה וביקשה מלבוש מכובד לחתונה. ניגש הרבי לארון הבגדים ונתן לה מבוקשה. כשהגיעה הרבנית, שאלה את הרבי: "מילא מובן הכסף שנתת לאלמנה. אך מדוע הוספת לתת לה מלבוש מפואר? אם כבר החלטת לתרום מלבוש זה לצדקה הלא עדיף היה למכרו, ותמורתו לחלק לאביונים?"

נענה ה"בית אהרן" ואמר לה: "אכן רעיון זה עלה במחשבותי כשניגשתי להעניק את המלבוש לאלמנה. אבל שוב בחנתי עצמי מדוע עד הלום לא עלה במחשבותי למכור את המלבוש ולחלק תמורתו לעניים? ורק עתה כשברצוני לתיתו לאלמנה צצה מחשבה זו? אלא הבנתי שאין זו אלא עצת היצר, ולכן מיד זנחתי מחשבה זו ונתתי את המלבוש לשמח לב אלמנה".

הילולא דצדיקא

"צדיקים חביב עליהם ממונם מגופם..."

מספר נגידים הזדמנו לבית מדרשו של כ"ק האדמו"ר רבי מרדכי מנדבורנא זצ"ל והשתוממו לראותו מחלק אוכל ומשקה לכל נזקק בסכום עתק. לחשו איש לרעהו: הרבי הזה, 'שונא בצע', שאלולא כן לא היה מפורז כך את ממונו.

הבחין הרבי בלחישתם והוכיחם: "אדרבה, אוהב אני כסף, שכן עושה אני בכסף את הדבר הרווחי ביותר, לחלק אוכל ושתיה לנזקקים וגם מזכה אותם בברכות. לא כן מי שמוציא כספו להבלי העולם הזה, הוא לא אוהב כסף, שהרי מאבד לא רק את הרווח והפירות שיכול להוציא מהכסף אלא גם את הקרן מאבד על לא מאומה. ועתה שיפטו בעצמכם מי באמת שונא כסף אני או הם..."

עפ"י תפארת מרדכי

סגולה לעצירת המגיפה...

פעם אחת אירעה מגיפה רח"ל בעיר צאנז ועל כן ברח הגאון בעל ה"דברי חיים" מהעיר. אנשי העיר לקחו, על פי פקודתו של רבי חיים, יתום ויתומה והשיאו אותם זה לזו, ובני העיר נתנו כל צורכי הנישואין. העמידו את החופה בבית החיים, שזו סגולה ידועה לעצירת המגיפה.

וברוב רחמיו אמר ה' למשחית הרף. והמגיפה נעצרה. כאשר שמע זאת רבי חיים, שב לביתו ועשה משתה לכבוד הזוג החדש והזמין למשתה, את כל בני העיר.

מקור חיים

למעשה, כי חסר הוא את ה"מחשבות הטובות". נמצא, שגם בשכרו של הקמצן לעולם הבא, סופו הוא שמשלם ביוקר. על כן - סיים המגיד - מוטב כי ישכיל האדם להזדרז ויפריש צדקה מתוך שמחה ונדיבות לב.

באחת משיחותיו על נושא הצדקה, אמר הגר"צ גשטטנר זצ"ל (הובא ב"שיחות מלוא מלכה" - ח"ב): אמרו חז"ל (אבות פ"א מ"ב): "על שלושה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים". והנה לקיים את כל שלושת העמודים הללו, הוא דבר קשה מאוד לעשותו, אבל האיש המשכיל צריך להשתדל להחזיק ולקיים לכל הפחות את אחד מהעמודים הללו, כדי שיהיה לו חלק ונחלה בהחזקת העולם.

להמחשת הענין, הביא הרב גשטטנר מעשה בת"ח מופלג שהיה עשיר גדול, וגם היה עובד ה' בדביקות גדולה. אך חסרון אחד היה לו, שהיה קמצן גדול ולא אבה לפרנס את העניים. שאל אותו רב העיר, היתכן שת"ח כמורך ועובד ה', אינך נותן צדקה לעניים, הרי השי"ת חנן אותך בממון רב!?

השיב העשיר: העולם עומד על שלושה דברים, תורה עבודה וגמילות חסדים, הרי אני עוסק בתורה כמה שעות במשך היום וגם עובד את השי"ת בתפילות ותחנונים, נמצא שאני מחזיק את העולם בשני העמודים, תורה ועבודה, ואין בכוחי להחזיק גם את העמוד השלישי על כתפי, שהרי אינני מחוייב להחזיק את כל העולם כולו בעצמי.

אמר לו הרב: ודאי שא"א לתבוע מהאדם שיחזיק כל העולם כולו על כתפיו. אבל לשם כך שלא תתן צדקה לעניים בממונך, לא היה הקב"ה צריך לתת לך ממון רב. שהרי יכול לתת את כל הממון הזה לאדם אחר שהוא יפרנס בממונו את העניים ויחזיק את העמוד השלישי. ולכן אם רואה הקב"ה שאינך נותן צדקה מהממון שנתן לך, יקח ממך הממון ויתנהו לאחרים, ואתה תוכל לעסוק בתורה ובעבודה ולהחזיק את עמודי התורה והעבודה. כשמוע העשיר את דברי הרב, נבהל וחזר בו מהנהגתו והחל להזיל מכספו לפרנס את העניים כיד ה' הטובה עליו.

מעשר כספים

"הקב"ה השיב לי מהר..."

פעם שח הצדיק רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל בפני בני ביתו שבכספי המעשר שלו רבה "משיכת היתר". והיינו שהתחייב מראש מעשר כספים לצרכי צדקה בסכום 2400 לירות! (סכום עצום באותם ימים) וזאת על חשבון הכספים שירוויח בעתיד... לכן זקוק הוא בדחיפות לכסף כדי להחזיר חובות אחדים, אותם לקח על עצמו בתורמו סכומים גדולים לצדקה.

באותו יום אחה"צ כאשר שהו רבי יעקב יוסף הרמן ובנו בחנותם, נחפז פנימה בחור צעיר ופנה אל הרב הרמן באומר: "המליצו עליך כעל האדם שאצלו אוכל לרכוש ספר תורה כשר ומהודר. אני יוצא הערב ללונדון והייתי רוצה לקנות כזה ספר תורה".

הראה לו הרב הרמן את ספר התורה ונקב במחירו 2400 לירות. האיש הצעיר לא התווכח. הוא הוציא מיד את ארנקו ומנה את הסכום המדוייק. כאשר עזב הלה את החנות, אמר הרב הרמן: "הקב"ה ענה לי מהר. ברוך הוא וברוך שמו אוכל להחזיר מיד את חובותי".

הכל לאדון הכל

מיצוה להפריש מעשר [או חומש] מממונו לצדקה!

נלמד מהפסוק: "עשר תעשר את כל תבואת זרעך" (פרק יד-כד) ודרשו חז"ל: "עשר תעשר" - "עשר בשביל שתתעשר" (תענית ט). והביאו בעלי התוס' את דברי חז"ל בספרי לרבות מפסוק זה גם שאר רווחים שיש לעשר מהם.

יש לעיין: האם צריך לעשר בדיוק עשירית מרווחיו או שרשאי ליתן אף יותר עפ"י אומדן והשערה? והנה בשו"ת חוות יאיר (מובא בפתחי תשובה סי' רמט סוף ס"ק ב) הובאה שאלה שנשאל מאחד שהיה רגיל להפריש מעשר כספים מרווחיו ואח"כ נודע לו בבירור שנותן צדקה יותר מחומש של הרווח, כי נותן מזונות לבניו ולבנותיו אשר לצדקה יחשב לו. ועל ידי זה נתרשל ולא נתן מעשר.

והשיב לו שאינו יוצא בזה חובת מעשר כספים כאמרת חז"ל (אבות א-יז) "ואל תרבה לעשר אומדות". וביאר התוס' יו"ט דלא דווקא להרבות לעשר אומדות, והוא הדין שאסור אף פעם אחת, הרי שיש להפריש בדיוק. **ובברכי יוסף**, הובא משו"ת אבקת רוכל, דעפ"י קבלה יש לעשר דוקא עשירית, לא פחות ולא יותר. וכתב ע"ז החפץ חיים (בספרו אהבת חסד פי"ט) שכאשר מפריש יותר מעשירית, יחשוב שחלק העשירית יהיה בתורת מעשר והשאר בתורת צדקה.

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

'תזכו לשפע ברכה והצלחה...'

לא התאפקתי, והערתי את תשומת ליבו של אחד המתפללים לכך שר' מוישה סותר לכלל הידוע ש'אומן שונא בני אומנותו'...

כשניגש אלינו, שאלתי אותו, את ר' מוישה, 'איך אתה מסוגל להתנהג כך?' ענה לי בפשטות: 'אין אדם נוגע כמלוא הנימה במוכן לחבירו'. תוך תנועת יד של ביטול...

לשמחתי הרבה, הגיע ר' מוישה במהלך היום לכולל בו אני לומד, והצלחנו לגרום לכמה אברכים לכסות לו את מה שהוא 'הפסיד'...

לאחד האברכים היה אפילו את השכל לבקש ממנו ברכה...

* * *

כולנו יודעים ש'מויתור לא מפסידים', אנחנו מאמינים בכך ולא זקוקים להוכחות. ובכל זאת, כאשר זה מומחש עין בעין – המסר חודר עמוק יותר ללב...

הנה סיפור קצר נוסף שממחיש זאת:

מתחת לבניו בבני-ברק נפתחה חנות גדולה לריהוט תינוקות. בעלי החנות הוציאו חלק מהמוצרים החוצה אל המדרכה, והדבר הפריע לשכן אחד. הוא ביקש מהם להימנע מכך ומשסירבו הבעלים להיענות לבקשה תבע אותם לדין-תורה.

חברי בית-הדין שמעו את טענות הצדדים וזיכו את בעלי החנות, כיון שהחלק ההוא במדרכה אינו מיועד להולכי רגל. התובע שמע את הפסק וקיבל זאת על-אתר בלב-שלם. ראש בית-דין ניגש אליו ולחש לו משהו באוזן- -

אותו שכן מתגורר בקומה הרביעית. כעבור שבוע יצא בנו הקטן אל המרפסת, טיפס על המעקה התכופף כלפי מטה ונפל לרחוב. ההורים שהספיקו לשמוע את צעקתו, מיהרו למרפסת והבינו מיד מה קרה.

בחרדת-מוות מיהרו למטה, ובהגיעם למקום ממחר לכיוונם בעל החנות ומוסר לידיהם בהתרגשות עזה את התינוק – בריא ושלם.

מה התברר? שהתינוק נפל היישר ממרומי הבנין אל תוככי מיטת תינוק שעמדה מחוץ לחנות... המזרון שהיה במיטה, ספג את התינוק הנופל אל קירבו והקהה את עוצמת המכה. בבדיקות שנערכו לו התברר שגופו לא נפגע כלל.

או-אז נזכר האבא במה שלחש לו באוזן ראש בי"ד לאחר שקיבל את הפסק בהכנעה: "מי יודע; אולי יום אחד תצטרך לבעלי החנות הללו- -" ('הראנו בבנינו' בשם הגר"א גניחובסקי זצ"ל ששמע זאת מבעל-המעשה)

כמדומני - פותח 'שולח הסיפור' ואומר - שאין במה ראוייה לפרסום סיפור זה, יותר מאכסנייתכם המיוחדת, עלון 'איש לרעהו'.

לפני כמה שבועות התפללתי תפילת שחרית באחד מבתי הכנסת המרכזיים בעירנו - רחובות.

כמו בכל הארץ, גם אלינו מגיעים יהודים ועורכים מגביות לכספים עבור מוסדות תורה וחסד, מקרים טראגיים ל"ע, ולמטרות שונות, ומזכים את הציבור במצוות צדקה היקרה.

כידוע, הזמן האידיאלי לאיסוף הכספים הוא מיד בסיום התפילה, ולאחר הכרזה בציבור במילים ספורות על המטרה שלשמה אוספים.

הבעיה הגדולה היא, שהזמן הזה של סיום התפילה הוא זמן דחוק מאוד, היות וחלק גדול מהאנשים מקפלים טלית-ותפילין לקראת סוף התפילה, ויוצאים מיד עם סיומה, ואז כל דקה היא קריטית בשביל גבאי הצדקה והמשולחים המנסים "לתפוס" את הנותרים.

כל זה כרקע לסיפור המפעים והמרגש.

באותו יום, המדובר, הגיעו שני אנשים לאסוף כסף בבית הכנסת, ושניהם למטרה זהה. שניהם חיתנו כבר כמה ילדים, ולשניהם יש ילד שבקרוב אמור להתחתן, ועול החובות גדול עליהם.

מיד עם סיום התפילה, ניגש אחד מהם, ר' פנחס (שם-בדוי) לקדמת בית הכנסת, הכריז על מטרת בואו, ופנה אל לב הציבור לסייע לו. לאחר שסיים את דברו ירד אל הקהל והחל באיסוף הכספים מאת נדיבי העם.

השני, ר' מוישה (אף הוא שם-בדוי) עמד בסוף בית הכנסת, והמתין לתורו.

עקבתי אחרי ר' מוישה וראיתי מחזה פלא שבפלאות!

ר' מוישה, עקב בעיניו אחרי ר' פנחס, ורק לאחר שהוא סיים לאסוף כסף מכל מתפללי בית הכנסת, רק אז, התקדם ר' מוישה לקדמת בית הכנסת וביקש את עזרת הציבור לסייע לו.

לא האמנתי למראה עיני!!

הרי, הזמן הזה, כפי שתארת, הוא זמן דחוק ביותר, ומצבו של ר' מוישה דחוק לא פחות... למרות זאת הוא נתן את מלא הזכות לר' פנחס "לקחת" לו את כל הכסף.

* * *

**היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il**